

Factsheet

VN-Verdrag Handicap

Wat betekent het VN-Verdrag voor gemeenten?

Dit is een levend document en wordt indien wenselijk aangepast aan de actualiteit.

Wat is het doel van het VN-Verdrag?

In juni 2016 heeft Nederland het VN-Verdrag inzake rechten van personen met een handicap (hierna VN-Verdrag) geratificeerd. Een belangrijke stap om het doel van het VN-Verdrag te behalen: drempels voor personen met een beperking zo veel mogelijk weg te nemen, zodat zij volledig kunnen deelnemen aan de samenleving.

Het VN-Verdrag schept geen nieuwe mensenrechten, maar is een uitwerking van de rechten opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en daaropvolgende mensenrechtenverdragen.

Wie is verantwoordelijk voor de implementatie van het VN-Verdrag in Nederland?

De Nederlandse staat is partij bij het VN-Verdrag en als zodanig verplicht het verdrag te implementeren. Gemeenten zijn als onderdeel van de staat ook verplicht het verdrag uit te voeren. Het ministerie van VWS heeft hierin een coördinerende rol. Maar omdat het VN-Verdrag de hele samenleving raakt, is voor goede uitvoering de betrokkenheid van veel partijen

Om wie gaat het in Nederland?

- 1,7 miljoen personen met een langdurige ziekte, aandoening of handicap.
 - 1,5 miljoen personen met een lichamelijke handicap.
 - 1,3 miljoen doven en slechthorenden.
 - 316 duizend blinden en slechtzienden.
 - 281 duizend personen met ernstige psychische aandoeningen.
 - 142 duizend personen met een (licht) verstandelijke beperking.
- * Deze cijfers bevatten dubbelingen en zijn deels gebaseerd op schattingen van CBS en SCP.

nodig. Deze samenwerking is vormgegeven in het [Implementatieplan](#), waarin de partners de ambities op verschillende terreinen bestuurlijk afstemmen.

Het ministerie van VWS werkt hiervoor samen met de Alliantie voor Implementatie van het VN-verdrag (bestaande uit leder(In), MIND, Per Saldo en de Coalitie voor inclusie; zij vertegenwoordigen de mensen met een beperking), VNO-NCW en MKB

Enkele informatieve filmpjes

- Ieder(in) 'Gelijke rechten voor iedereen': https://youtu.be/3Byz_Fk8aLo
- Ieder(in) 'Gewoon Gelijk': <https://iederin.nl/video/>
- Vilans 'Wat is het VN-Verdrag': <https://www.youtube.com/watch?v=Og0k-lxSkR8/>

Nederland (vertegenwoordigen de ondernemers en werkgevers), het ministerie van BZK en de VNG.

De VNG heeft de verantwoordelijkheid genomen om een impuls te geven aan bestaande en nieuwe inspanningen van gemeenten die zich richten op het volwaardig meedoen van hun inwoners.

Meer informatie over dit brede implementatieplan staat op de webpagina VN-Verdrag Handicap voor gemeenten.

En wie controleert dit?

De minister van VWS legt verantwoording af aan de Tweede Kamer en heeft in het debat van 31 januari 2018 toegezegd jaarlijks te rapporteren. Sowieso moet Nederland als verdragspartij aan de VN rapporteren over de voortgang van de implementatie. Dit gebeurt voor het eerst twee jaar na de ratificatie (dus in 2018) en daarna elke vier jaar. Ook overige (mensenrechten)organisaties kunnen aan het Comité rapporteren in een zogenoemde 'schaduwrapportage'. In Nederland doen het College voor de Rechten van de Mens en de Alliantie dit.¹

Het College voor de Rechten van de Mens is een bij wet ingestelde onafhankelijke toezichthouder op de naleving van mensenrechten in Nederland.²

Vanuit die rol houdt het College toezicht op de naleving van het VN-Verdrag in Nederland. Naast de schaduwrapportage aan het Comité, brengt het elk jaar een voortgangsrapport uit over de situatie in Nederland, met aanbevelingen voor verbeterpunten. Ook behandelt het College klachten over discriminatie, onder andere vanwege handicap of chronische ziekte, en verricht het onderzoek.

De uitgangspunten van het VN-Verdrag...

Doel van het VN-Verdrag is de drempels te vermindern zodat mensen met een beperking onbeperkt kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit houdt in dat mensen met een beperking niet worden gediscrimineerd, maar meedoen op voet van gelijkheid. Dit werkt door op het gebied van arbeid, onderwijs,

wonen, goederen en diensten, verkeer en vervoer, zorg, ondersteuning, sport, cultuur, vrijetijdsbesteding en uitgaan.

...nothing about us without us

Een van de belangrijkste uitgangspunten van het VN-Verdrag is dat de doelgroep betrokken wordt bij het maken van beleid. Zij weten immers als geen ander welke drempels er zijn en hoe deze weggenomen kunnen worden. Daarom is het van belang dat zij al vanaf het begin van de beleidsontwikkeling volledig worden betrokken. Daarbij dient onder andere gelet te worden op de diversiteit van de doelgroep. Want iemand in een rolstoel heeft baat bij het plaatsen van een drempelplaat, maar voor blinden en slechtzienden zijn juist straatnaambordjes in braille nuttig.

...maak er algemeen beleid van

Het VN-verdrag gaat ervan uit dat het beleid van de overheid aan inclusie bijdraagt. En vaak is het zo dat inclusief beleid voor iedereen beter is, niet enkel voor personen met een handicap. Zo is een winkelstraat zonder (hoge) drempels en paaltjes niet alleen fijn voor personen in een rolstoel, maar ook voor ouders met een kinderwagen, ouderen met een rollator en iemand die tijdelijk op krukken loopt.

...aanpassingen zijn evenredig

De Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz) regelt dat personen met een handicap of chronische ziekte net als ieder ander behandeld moeten worden en hiertoe ook aanpassingen kunnen eisen. De aanpassing moet geschikt en doeltreffend zijn maar mag geen onevenredige belasting vormen.

Artikel 3: De grondbeginselen van dit Verdrag zijn:

- a. Respect voor de inherente waardigheid, persoonlijke autonomie, met inbegrip van de vrijheid zelf keuzes te maken en de onafhankelijkheid van personen;
- b. Non-discriminatie;
- c. Volledige en daadwerkelijke participatie in, en opname in de samenleving;
- d. Respect voor verschillen en aanvaarding dat personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en menselijke diversiteit;
- e. Gelijke kansen;
- f. Toegankelijkheid;
- g. Gelijkheid van man en vrouw;
- h. Respect voor de zich ontwikkelende capaciteiten van kinderen met een handicap en eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op het behoud van hun eigen identiteit.

¹ Implementatieplan, hst 2, p.5.

² Wet College voor de rechten van de mens, art. 1.

Zo heeft bijvoorbeeld het College voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat het verzoek van een blinde vrouw om aan de arm door de winkel rondgeleid te worden, niet onevenredig belastend is.³ En het is aannemelijk dat het moeten plaatsen van een lift in een schoolgebouw wel onevenredig belastend is. Bij de afweging of een aanpassing al dan niet onevenredig belastend is, geldt een plicht tot overleg en actief handelen in de zoektocht naar een oplossing.⁴

... en mogen stapsgewijs worden ingevoerd

Het VN-Verdrag bepaalt dat er geleidelijke voortgang moet worden gemaakt in de inclusiviteit van de samenleving, maar dat dit niet in een keer gerealiseerd hoeft te worden. Hierbij gaat het om economische, sociale en culturele rechten zoals het recht op onderwijs, arbeid en deelname aan het cultureel leven. Burger- en politieke rechten moeten wel direct verwezenlijkt worden. Dit zijn onder andere het kiesrecht en het recht op vrijheid van meningsuiting.⁵

Wat betekent dit voor mijn gemeente?

Een door veel gemeenten gestelde vraag is waartoe gemeenten wel en niet verplicht zijn op grond van het VN-Verdrag. Het antwoord daarop is dat gemeenten verplicht zijn te werken aan geleidelijke verwezenlijking van het VN-Verdrag op de beleidsterreinen waarop zij verantwoordelijkheden hebben.

Dit houdt niet in dat alle voorzieningen in de gemeente direct volledig toegankelijk moeten zijn, maar het gaat om een geleidelijke verbetering. Van belang is wel dat het uitgangspunt 'Nothing about us without us' altijd wordt meegenomen: bij de ontwikkeling van nieuw beleid moet rekening gehouden worden met de positie van personen met een handicap. En moeten personen met een handicap of organisaties die hen vertegenwoordigen, betrokken worden.

Daarbij is het goed te weten dat gemeenten niet op nul beginnen. Diverse gemeenten werken al jarenlang aan de inclusie van personen met een handicap. Sommige gemeenten werken met agenda 22, anderen met een lokale inclusie agenda. Daarnaast dragen reguliere taken zoals de uitvoering van de Wmo en Participatiewet ook bij aan de sociale inclusie.

De Lokale Inclusie Agenda

Met de ratificatie van het VN-Verdrag is in de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet de verplichting toegevoegd om in het (verplichte) periodiek plan op te nemen hoe de gemeenteraad uitvoering geeft aan het VN-Verdrag.⁶ Daarnaast is met het 'Amendement Van der Staaij en Bergkamp' vastgelegd dat deze periodieke plannen samengevoegd dienen te worden tot één integraal plan voor het hele sociale domein.⁷

Een veel gebruikte naam voor dit integrale plan is de Lokale Inclusie Agenda, maar gemeenten zijn vrij om de vorm en focus zelf te bepalen. Wel is het uitdrukkelijk de bedoeling dat zij personen met een handicap en vertegenwoordigende organisaties bij het opstellen hiervan betrekken.⁸ Er is voor dit integrale plan geen vaste termijn opgenomen, om zo de flexibiliteit te houden vaker dan wel minder vaak het plan aan te passen.

Bewustwording

Eén van de verplichtingen voor de overheid uit het VN-Verdrag is het werken aan bewustwording. Veelal is het geen onwil of bewuste uitsluiting die ten grondslag ligt aan ontoegankelijkheid, maar het simpele feit dat er niet aan de doelgroep is gedacht. Daarom is het belangrijk dat de gemeente de ambitie bepaalt en regelmatig bespreekt hoe het ervoor staat. Voorbeelden van acties rondom bewustwording zijn het opnemen in coalitieprogramma's, als gemeente inclusief (personeels)beleid uitdragen en het starten van een bewustwordingscampagne.

Het VN-Verdrag en de (gemeenteraads)verkiezingen (VN-Verdrag artikel 9 en artikel 29)

Mensen met een beperking moeten net als iedereen toegankelijke informatie krijgen over de verkiezingen, juist ook om het recht op politieke participatie goed uit te kunnen oefenen.

De Kieswet, waarmee gemeenten bij elke verkiezing te maken heeft, ziet op de organisatie rondom verkiezingen. Uit het VN-Verdrag vloeien drie verplichtingen voort die hierop van toepassing zijn: de toegankelijkheid van de stemlokalen, dat kiezers met een handicap in het geheim en zonder intimidatie kunnen stemmen en ondersteuning toe te staan aan kiezers met een handicap bij het uitbrengen van hun stem.

(Fysieke) toegankelijkheid stemlokalen

Minimaal 25% van alle stemlokalen moet volledig toegankelijk ingericht zijn zodat kiezers met lichamelijke

3 'Kruidvat oordeel' van het College voor de Rechten van de Mens, oordeelnummer 2017-104.

4 Dit blijkt onder andere uit het 'Kruidvat oordeel' van het College voor de Rechten van de Mens, oordeelnummer 2017-104, §6.6.

5 Sociaal bestek, 'De gemeentelijke rol bij de uitvoering van het VN-Verdrag Handicap', p.61.

6 Art. 2.1.2 lid 2 sub H Wmo en art. 2.2 lid 2 sub f Jeugdwet.

7 Toelichting bij Amendement Van der Staaij en Bergkamp.

8 Idem.

beperkingen zoveel mogelijk hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen.⁹ Zo is het voor personen in een scootmobiel van belang dat er voldoende parkeergelegenheid is en dat de deuren brede toegang bieden. Maar voor mensen die slecht ter been zijn, maar niet in een scootmobiel zitten, is het van belang dat er veel stemlokalen zijn, zodat er altijd één in de buurt is. Mede daarom is het van belang dat gemeenten de kiezers informeren (in eenvoudige taal) over de toegankelijkheid van de verschillende stemlokalen.

Bovendien dienen in elk stemlokaal eenvoudige hulpmiddelen beschikbaar te zijn, zoals een vergrootglas, een lage of verstelbare schrijftafel en drempelloze toegang.

Ondersteuning van kiezers met een handicap op verzoek en stemmen in het geheim en zonder intimidatie

Er is enige tegenstrijdigheid in deze twee verplichtingen. Zo kan het toestaan van ondersteuning aan personen die (fysiek) niet in staat zijn zelf een stembiljet in te vullen,¹⁰ inhouden dat zij niet in het geheim hun stem kunnen uitbrengen. Daarom wordt er in de Kieswet onderscheid gemaakt tussen ondersteuning in het stemhokje voor degenen die hier fysiek niet toe in staat zijn (hierbij wordt alleen de handeling ondersteund) en ondersteuning vóór het stemmen.

De ondersteuning vóór het stemmen gebeurt met name door informatieverschaffing (in gemakkelijke taal), zodat iedereen begrijpt op welke wijze te stemmen. Het College voor de Rechten van de Mens heeft in haar jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-Verdrag in Nederland de aanbeveling opgenomen om in de Kieswet vast te leggen dat hulp in het stemhokje voor mensen met een verstandelijke beperking is toegestaan.¹¹

Het VN-Verdrag en de gemeentelijke beleidsterreinen

Het VN-Verdrag beslaat een breed terrein aan onderwerpen en raakt zodoende aan een groot aantal beleidsterreinen waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn. De doelstelling van het VN-Verdrag – én ambitie van de Nederlandse staat – dat iedereen volwaardig mee kan doen, kan ook niet in een apart beleid worden gevat. Gemeenten hebben ook de vrijheid hoe zij de verplichtingen van het VN-Verdrag willen uitwerken.

Daarom geven we hieronder per beleidsterrein aan

welke invloed het VN-Verdrag daarop heeft. En waar relevant verwijzen we naar aanverwante wetgeving waarmee gemeenten te maken hebben. In de loop van 2018 worden voor de beleidsterreinen ook verschillende kennisproducten gemaakt en voorbeelden gedeeld. Hou hiervoor de VNG-webpagina VN-Verdrag Handicap in de gaten.

Het is echter niet mogelijk om per beleidsterrein volledig uitputtend te zijn. Mede daarom is het zo belangrijk om bij de ontwikkeling en aanpassing van beleid, de mensen met een beperking – ofwel ervaringsdeskundigen – te betrekken.

Toegankelijkheid (VN-Verdrag artikel 9, artikel 21 en artikel 20)

Toegankelijkheid omvat meer dan de fysieke leefomgeving, hoewel deze toegankelijkheid ook essentieel is. Maar het gaat ook over de toegankelijkheid tot vervoer, informatie en communicatie. Zo zijn lange brieven vol ambtelijk taalgebruik lastig te begrijpen door mensen met een (licht) verstandelijke beperking (en personen die de Nederlandse taal nog niet onder de knie hebben). Het gebruik van internet (en de toegang tot de zich daar bevindende informatie) is vaak problematisch voor blinden en slechtzienden.

Enkele onderwerpen waar gemeenten omtrent toegankelijkheid mee te maken hebben, zijn:

- Fysieke toegankelijkheid van openbare ruimtes. Denk hierbij aan blindegeleidestroken, brede stoepen zonder drempels en obstakels, en harde ondergrond van wandelpaden (bijvoorbeeld door natuurgebied).
- Dienstverlening door gemeenten. Hierbij gaat het over lagere balies voor inwoners in een rolstoel zodat ook zij de baliemedewerker goed kunnen zien, communicatie in eenvoudige taal of door het gebruik van pictogrammen. Ook is er inmiddels een wettelijke verplichting tot een toegankelijke website: vanaf 2019 voor nieuwe websites, vanaf 2020 ook voor bestaande websites en vanaf 2021 voor mobiele apps.¹²
- Vervoer. Denk er hierbij aan dat niet alleen de bussen, trams en treinen toegankelijk moeten zijn, maar ook de haltes, stations en de wegen daarnaartoe.
- Samenwerken met partners. Het betrekken van de doelgroep bij beleid en uitvoering is verplicht, maar denk ook aan samenwerking met de

9 Artikel J 4 lid 2 Kieswet.

10 Artikel J 28 Kieswet.

11 Rapportage VN Verdrag handicap in Nederland 2017, hoofdstuk 2, p.14, via <https://www.mensenrechten.nl/publicaties/detail/38166>.

12 Nieuwsbericht Rijksoverheid 'Wettelijke plicht: websites en apps van overheid toegankelijk en bruikbaar voor mensen met handicap', 2/2/2018, via <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/02/02/wettelijke-plicht-websites-en-apps-van-overheid-toegankelijk-en-bruikbaar-voor-mensen-met-handicap>.

detailhandel, door bijvoorbeeld een uitgaans- of winkelgebieden toegankelijk te maken (inclusief winkels en horeca), en door in subsidieverlening op te nemen dat de geleverde dienst of activiteit voor iedereen toegankelijk moet zijn. Ook is het van belang de eis van toegankelijkheid bij elke inkoop-procedure mee te nemen.

In dit kader is het goed te weten dat ook het Besluit Toegankelijkheid invulling geeft aan de verplichting tot het geleidelijk realiseren van algemene toegankelijkheid. Meer achtergrondinformatie over het Besluit Toegankelijkheid vindt u op de webpagina VN-Verdrag Handicap.

Onderwijs (VN-Verdrag artikel 24)

De rol van gemeenten op het gebied van onderwijs ligt met name bij de huisvesting. Gezien de geleidelijke verandering naar een inclusieve samenleving is er geen verplichting direct alle onderwijsgebouwen te verbouwen, maar een moment van verhuizing of verbouwing dient wel aangegrepen te worden om de toegankelijkheid van begin af aan mee te nemen. Dan zijn op een later moment geen (of minder) aanpassingen nodig voor die ene leerling of docent, maar is de toegankelijkheid duurzaam geborgd. Bij toegankelijkheid onderwijs hoort ook de aansluiting op het openbaar vervoer, toegankelijk lesmateriaal en bejegening van personen met een beperking.

Andere punten met betrekking tot onderwijs en het VN-Verdrag:

- De gemeente kan als partner van onderwijsinstellingen ook op andere manieren bijdragen, zoals door bemiddeling bij of faciliteren van stages voor leerlingen en studenten met een beperking.
- Ook is het van belang dat de gemeente de juiste begeleiding biedt aan leerlingen met een beperking die van school of studie de overstap naar werk gaan maken.
- Nederland kent een duaal onderwijssysteem. Dit houdt in dat kinderen naar regulier onderwijs gaan waar dat kan (Passend onderwijs) en naar speciaal onderwijs als dat echt nodig is.¹³ Binnen het regionale samenwerkingsverband moet een passende plek gevonden worden voor een leerling die bij een van de scholen is aangemeld (zogenoemde 'zorgplicht').¹⁴ Daarbij wordt ook afgestemd met gemeenten over de inzet van en afstemming met (jeugd)zorg.¹⁵ Het VN-Verdrag en het

Kinderrechtenverdrag stellen inclusief, gelijkwaardig en kwalitatief onderwijs voor iedereen tot doel. Daar is geen blauwdruk voor.

- Nu het UWV niet meer een studietoelage geeft aan studenten met een beperking, ligt deze verantwoordelijkheid bij gemeenten. Op dit moment verschilt deze toelage per gemeente en is voor veel studenten niet helder hoe ze deze toelage kunnen krijgen.

Werk en werkgelegenheid (VN-Verdrag artikel 27)

De gemeente is een belangrijke werkgever. Vanuit die rol heeft zij ook de verantwoordelijkheid een divers personeelsbeleid te hebben en niet te discrimineren op grond van een handicap.

Daarnaast is de gemeente op grond van de Participatiewet verantwoordelijk om inwoners met een (arbeids)beperking deel te laten nemen aan de arbeidsmarkt. Gemeenten hebben daarom de verantwoordelijkheid gekregen over de uitvoering van verschillende uitkeringen en moeten ervoor zorgen dat ook mensen met een beperking deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Gerelateerd aan de Participatiewet is de Banenafpraak. Met deze afspraak is overeengekomen dat zowel de markt als de overheid banen creëren voor personen met afstand tot de arbeidsmarkt. De overheid heeft de gestelde doelstellingen niet gehaald, waardoor de Quotumregeling voor overheidswerkgevers in januari 2018 is ingegaan.¹⁶ Dit houdt in dat overheden een vastgesteld percentage (beginnend met 1,93%) werknemers met een (arbeids) handicap in dienst moet hebben. Meer over de Banenafpraak en Quotumregeling leest u op de webpagina VN-Verdrag Handicap van de VNG.

Cultuur, vrije tijd en sport (VN-Verdrag artikel 30)

Mensen met een beperking willen net zoals iedereen in hun vrije tijd naar het theater, sporten (al dan niet in verenigingsverband) en een dagje uit. Zij ondervinden hier echter vaak obstakels bij. Vaak komt dat door problemen bij de fysieke toegankelijkheid, zoals de gebouwen, geen of beperkt geschikt vervoer maar ook omdat de (hard)looproutes slecht begaanbaar zijn. Maar vaak is ook de digitale informatie over waar en wanneer activiteiten plaatsvinden slecht toegankelijk. Denk aan online kaartverkoop of de aankondiging van een (buurt)festival.

13 Plan van Aanpak Passend Onderwijs 2014-2020, inleiding.

14 Memorie van Toelichting Wet passend onderwijs p. 1, via <https://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2013/09/Wet-passend-onderwijs-MvT.pdf>.

15 Rapportage VN Verdrag handicap in Nederland 2017, hoofdstuk 3, p.17.

16 Art. 2 Regeling van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 10 oktober 2017, nr. 2017-0000161523, tot wijziging van de Regeling Wfsv in verband met activering van de quotumheffing voor de sector overheid.

De gemeente is verantwoordelijk voor het faciliteren van sport voor inwoners. Het is tegelijkertijd een mooi aanknopingspunt om toegankelijkheid voor en acceptatie van personen met een handicap (in sport) te integreren. Meer informatie hierover en bestaande voorbeelden vindt u op de webpagina VN-Verdrag Handicap van de VNG.

Ook bij het vergeven van andere vergunningen en subsidies in de culturele en vrijetijdsector kan de gemeente eisen stellen, zoals het faciliteren van een gebarentolk bij voorstellingen en aankondigingen op verschillende manieren om zo alle inwoners te bereiken. Vaak zijn vrijwilligers- en cliëntenorganisaties actief met het organiseren van activiteiten. Gemeenten kunnen onderzoeken of zij zich daarbij kunnen aansluiten.

Zelfstandig wonen (VN-Verdrag artikel 19)

Mensen met een beperking hebben net als ieder ander het recht in de samenleving te wonen en ook de keuze hebben te wonen waar zij willen. Hierbij zijn twee aspecten van belang, namelijk de beschikbaarheid van geschikte woningen en het aanpassen van woningen om deze geschikt te maken.

Voor gemeenten betekent dit dat zij rekening moeten houden met mensen met een beperking bij hun taken bij het toezicht houden op de woningbouw. Door hierover afspraken te maken met woningcorporaties en in bestemmingsplannen rekening te houden met de doelgroep.¹⁷ Zo heeft de gemeente invloed op het aantal beschikbare geschikte woningen en moeten bij nieuwbouw de criteria worden meegenomen zoals deze in het Bouwbesluit zijn opgenomen. Ook bij het toedelen van woningen moet er rekening worden gehouden met de individuele wensen en behoeften van de inwoner.¹⁸ En dan is ook de bereikbaarheid van werk en andere activiteiten van groot belang.

Daarnaast vraagt de Wmo van gemeenten hun inwoners te helpen bij het zelfstandig (blijven) wonen. Door middel van aanpassingen in het huis (bijvoorbeeld een traplift of aangepaste keuken) en door ondersteuning (zoals hulp met het huishouden). Hierbij is het van belang dat er gekeken wordt naar de individuele situatie van de aanvrager. Dezelfde oplossing is niet voor iedere twee personen de beste. En wanneer er bij nieuwbouw direct al rekening wordt gehouden met algemene standaarden voor personen

met een beperking, kunnen aanpassingen op grond van de Wmo afnemen.

Gezondheid en welzijn (VN-Verdrag artikel 25)

Artikel 25 van het VN-Verdrag bepaalt dat 'personen met een handicap zonder discriminatie op grond van hun handicap recht hebben op het genot van het hoogst haalbare niveau van gezondheid.'

Voor gemeenten zit deze verantwoordelijkheid met name in de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet. Welzijn (een gevoel van welbevinden) vloeit voort uit meer dan fysieke gezondheid. Acceptatie en participatie in de samenleving zijn essentieel om iedereen het gevoel te geven er bij te horen.

Hoe pak je dit als gemeente aan?

Zoals gezegd hebben gemeenten een grote vrijheid in de manier waarop zij een inclusieve gemeente willen bereiken en dus hoe ze hun beleid aanpassen aan de verplichtingen in het VN-Verdrag. Van belang is dat het uitgangspunt Nothing about us without us altijd wordt meegenomen. Want meestal is het geen onwil of bewuste uitsluiting die ten grondslag ligt aan ontoegankelijkheid, maar het simpele feit dat er niet aan de doelgroep is gedacht.

Kort gezegd is het van belang dat gemeenten een breed netwerk hebben van inwoners met een beperking, die hierdoor inspraak hebben op het beleid. Hiervoor kan een gemeente gebruik maken van al bestaande netwerken in de gemeenten, denk daarvoor aan Wmo-raden, het gehandicaptenplatform, lokale cliëntenraden maar ook aan andere partners die aan het werk moeten met het VN-Verdrag zoals lokale vrijwilligersorganisaties en het lokale MKB. Of kunnen gemeenten iets nieuws oprichten, zoals VN panels.¹⁹ Deze panels zijn een initiatief van de Coalitie voor Inclusie en bestaan uit de doelgroep en adviseren gemeenten over de naleving van het VN Verdrag.²⁰

De VNG gaat de komende twee jaar – in afstemming met een aantal bestuurlijke partners die ieder op hun terrein aan de slag gaan in het kader van het [Implementatieplan](#) – de gemeenten hierin op verschillende manieren ondersteunen. Door het opzetten van een koplopersprogramma, het delen van informatie en goede voorbeelden, het organiseren van diverse

¹⁷ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/taken-gemeente>.

¹⁸ Gemeenten delen woningen toe wanneer aanpassingen in de oude woning onvoldoende bijdragen de zelfredzaamheid.

¹⁹ Informatiekaart TransitieBureau Wmo in Kennisdossier 13 van Vilans, hoofdstuk 4, p. 14-15, via <https://www.vilans.nl/vilans/media/documents/producten/kennisdossier-VN-Verdrag-rechten-mensen-beperkingen.pdf>.

²⁰ Voor meer informatie en het projectplan, zie de website VN Verdrag waarmaken, via <http://www.vnverdragwaarmaken.nl/vnverdragwaarmaken/vn-panels-in-positie>.

regionale en enkele landelijke bijeenkomsten. Lees over deze ondersteuning meer op de VNG-webpagina VN-Verdrag Handicap voor gemeenten.

Andere manier van werken

Het implementatie-programma van het VN-Verdrag maakt geen extra financiële middelen vrij om gemeenten hierin te ondersteunen. Er komen in principe geen extra taken uit de implementatie voort, maar het gaat om het een andere manier van werken en denken. Wanneer bij de ontwikkeling van beleid direct toegankelijkheid wordt meegenomen, zijn er uiteindelijk minder (verregaande) aanpassingen nodig. En worden eventueel gemaakte kosten vaak (ruimschoots) terugverdiend. Wanneer bij de bouw van woningen de gangen en deuren breed te maken, is op een later moment minder aanpassing nodig om de woning toegankelijk te maken voor de inwoner die in een rolstoel belandt.

Bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijkheid

Het is van belang dat de verantwoordelijkheid voor het werken aan de uitvoering van het VN-Verdrag duidelijk is belegd, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Op bestuurlijk niveau kiezen de meeste gemeenten er voor deze verantwoordelijkheid bij een coördinerend wethouder neer te leggen. Met als voordeel dat er een duidelijk aanspreekpunt is. Ook kan de verantwoordelijkheid bij het college van burgemeester en wethouders gezamenlijk worden belegd. Voordeel hiervan is dat alle leden van het college aan te spreken zijn over de voortgang. Nadeel is dat het onderwerp tussen de andere bezigheden door kan glijpen.

Ook een ambtelijk aanspreekpunt is van belang. Deze persoon kan collega's aansporen om inclusiviteit mee te nemen in beleid, hen op de verplichtingen uit het VN-Verdrag wijzen en inspireren met goede voorbeelden. En met één aanspreekpunt wordt de samenwerking met andere gemeenten en partners eenvoudiger.

Via onderstaande websites is meer informatie te vinden over het VN-Verdrag en de rol van de

gemeente bij de implementatie hiervan. En blijf via de webpagina VN-Verdrag Handicap van de VNG op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen en activiteiten van het VNG projectteam.

Meer informatie en inspiratie

- [VNG website](#)
- [College voor de Rechten van de Mens](#)
- [Coalitie voor inclusie](#)
- [VN Verdrag waarmaken](#)
- [Stichting Accessibility, expertisecentrum voor toegankelijke ICT](#)

Bronvermelding

- College voor de Rechten van de Mens, 'Kruidvat oordeel', oordeelnummer 2017-104.
- College voor de Rechten van de Mens, 'Rapportage VN Verdrag handicap in Nederland' 2017.
- Implementatieplan, VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, maart 2017.
- Jeugdwet.
- Kieswet.
- Nieuwsbericht Rijksoverheid, 'Wettelijke plicht: websites en apps van overheid toegankelijk en bruikbaar voor mensen met handicap'.
- Plan van Aanpak Passend Onderwijs 2014-2020.
- Regeling van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 10 oktober 2017, nr. 2017-0000161523, tot wijziging van de Regeling Wfsv in verband met activering van de quotumheffing voor de sector overheid.
- Sociaal bestek, 'De gemeentelijke rol bij de uitvoering van het VN-Verdrag Handicap', 2016.
- Vilans, Kennisdossier 13 'VN-verdrag inzake de rechten van personen met een beperking, de betekenis en lokale toepassing van het VN-verdrag', 2016.
- Wet College voor de Rechten van de Mens.
- Wet passend onderwijs, Memorie van Toelichting.
- Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Maart 2018